

Omówienie” Katalogu Dobrych Praktyk” w zakresie prewencji, przygotowania i reagowania na powódź opracowanych przez UE

Wszystkie przewidywane działania związane z ochroną przeciwpowodziową winny być ujęte w całościowych planach działań, obejmujących okres nawet kilkudziesięciu lat. Zintegrowane plany działań przeciwpowodziowych muszą:

1) prezentować założenia długoterminowe prowadzenia działań zapobiegawczych w ramach zarządzania zasobami wodnymi, polityki osiedleńczej i finansowej

2) nakreślać zakres odpowiedzialności w ramach systemów zapobiegania zjawiskom powodziowym na poziomie władz centralnych i administracji lokalnej, a także odpowiedzialności poszczególnych organizacji, osób i przedsiębiorstw.

Plan taki stanowi narzędzie, które zapewnia stałe i zintegrowane procesy planowania funkcji i wykorzystania terenów w zlewni rzeki i cieków wodnych, oraz określa zasady organizacji i koordynuje napływ inwestycji, a także inne działania wpływające na stan zlewni.

Plany winny też tworzyć warunki dla zapewnienia trwałej harmonii wszystkich funkcji naturalnych, cywilizacyjnych i kulturowych w ramach zlewni.

Zadaniem władz jest zapewnienie przejrzystości i dostępności informacji dotyczących ochrony przeciwpowodziowej i planów działań ochronnych.

Cel ten może być osiągnięty poprzez sporządzenie map zagrożeń powodziowych wskazujących obszary o najwyższym stopniu ryzyka i ich wykorzystanie w procesach planowania. Mapy takie powinny być czytelne i wskazywać różne poziomy zagrożenia. Mapy są niezbędne dla prawidłowej koordynacji różnych działań, stanowią narzędzie planowania i umożliwiają zapewnienie wszystkim uczestnikom procesu takich samych informacji co do zasięgu ewentualnych zagrożeń. Mapy powodziowe winny być wykorzystywane do ograniczania możliwych zniszczeń poprzez ich uwzględnienie w procesach planowania przestrzennego i działań kryzysowych.

W obu przypadkach zachodzi konieczność, by mapy powodziowe (zagrożeń, stref, ryzyka) **przewidywały również najgorszy możliwy scenariusz**. Należy szeroko rozpowszechniać i wyjaśniać informacje zawarte w geograficznych systemach informacji (GIS). W ramach ustalonych procedur należy opracować plany działania dla mediów.

Świadomość powodziową mieszkańców należy stale podtrzymywać za pomocą akcji informacyjnych i edukacyjnych. Umieszczenie w widocznych punktach osiedli ludzkich lub terenów niezamieszkałych oznaczeń stanu wód z okresu powodzi pozwala uświadomić niebezpieczeństwo tym, którzy mogą mieć kłopoty z odczytywaniem map. Punkty informacyjne dla ludności, programy edukacyjne w szkołach, oznaczenia stanu wód na budynkach itp. działania sprawdziły się już wielokrotnie.

Informacje powinny być rozpowszechniane z odpowiednim wyprzedzeniem i w formie aktywnej, nie zaś wyłącznie na prośbę zainteresowanych. Do informacji należy załączyć opis procedur zaangażowania ludności w procesy decyzyjne w omawianym zakresie.

Oprócz działań podejmowanych przez odpowiednie organa i osoby prywatne, w zwiększaniu świadomości zagrożeń i ograniczaniu ryzyka dla ludzi, przedsiębiorstw, a nawet całych

społeczności ważnym elementem może być również ubezpieczenie. Dobre ubezpieczenie jest w stanie skutecznie przyczynić się do ograniczenia następstw kataklizmów i może uchronić przed finansową ruiną.

Działania ograniczające skutki powodzi oraz kroki nietechniczne z reguły są na dłuższą metę bardziej korzystne i charakteryzują się wyższym stopniem zrównoważenia, stąd warto je wspierać. Należy przy tym mieć na uwadze zwłaszcza ograniczanie podatności ludzi i mienia na ryzyko związane w powodzią.

Obiekty hydrotechniczne uznaje się nadal za istotny element systemu ochrony przeciwpowodziowej, podkreśla się ich rolę w ochronie zdrowia i życia ludzkiego, a także mienia. Nie wolno przy tym zapominać, że żadne obiekty inżynierskie nie mogą zapewnić absolutnej ochrony przeciwpowodziowej, **stąd należy unikać tworzenia fałszywego poczucia bezpieczeństwa wśród ludności**. Trzeba brać pod uwagę ryzyko związane z możliwością awarii urządzeń lub przerwania wałów.

Każdy, kto znajduje się w strefie zagrożonej wystąpieniem powodzi, winien, w miarę swoich możliwości, podejmować odpowiednie działania ochronne na własną rękę. W tym celu odpowiednie władze są zobowiązane do zapewnienia właściwie funkcjonującego systemu wczesnego ostrzegania i przewidywania zjawisk pogodowych.

Poprzez prowadzenie regularnych akcji informacyjnych i szkoleniowych należy zapewnić właściwy stan stałego pogotowia na wszystkich poziomach.

Tereny zalewowe rzek należy określić i uznać prawnie za podstawowe obszary retencji wód lub **przywracania właściwego przepływu w rzece**. Celem tych działań ma być niedopuszczanie do budowy sztucznych brzegów, obwałowań, zbiorników retencyjnych i zapobieganie powstawaniu wszelkich budowli i obiektów technicznych, które mogłyby stanowić przeszkodę dla swobodnego i naturalnego spływu wód rzeki, których budowa nie jest usprawiedliwiona koniecznością ochrony obszarów o znacznej gęstości zaludnienia.

Powinno się przeciwdziałać budowie wszelkich obiektów na terenach bezpośrednio zagrożonych wystąpieniem powodzi, osunięciami ziemi lub przerwaniem wałów, w przypadku, jeśli istnieje poważne zagrożenie dla życia ludzkiego lub ryzyko znacznych strat materialnych. Dostosowywać sposób zagospodarowania terenu do istniejących na danym obszarze zagrożeń (obszary rozlewisk, groble, okolice wałów) w celu ograniczenia skali ryzyka. Monitorować inwestycje budowlane prowadzone na wymienionych obszarach i regularnie publikować wyniki w zestawieniu z sytuacją poprzednią.

Sukces można osiągnąć wyłącznie przez stosowanie metod interdyscyplinarnych.

Walka z powodzią może przynieść pozytywne rezultaty również w innych dziedzinach, jak np. ochrona środowiska.

Konieczne jest opracowanie planu przeciwpowodziowego dla każdej zlewni.

W trakcie prac nad takim planem, należy zwrócić uwagę na aspekt solidarności (współpracy) w ramach zlewni rzeki, której celem jest możliwie jak największe ograniczenie zjawiska przeczucia problemów i odpowiedzialności z jednego obszaru do drugiego.

Plan przeciwpowodziowy winien się opierać na podejściu zintegrowanym, obejmującym wszelkie odnośne aspekty gospodarki wodnej, planowania przestrzennego, zagospodarowania terenu, rolnictwa, komunikacji i rozwoju miast oraz ochrony przyrody. Opracowywanie planu powinno się odbywać na wielu płaszczyznach (narodowej, regionalnej i lokalnej).

Do opracowywania planu przeciwpowodziowego należy włączyć przedstawicieli wszystkich szczebli władz (lokalnych, regionalnych, narodowych i międzynarodowych), przedstawicieli wszystkich zainteresowanych stron i społeczeństwa.

Dokument kończy następujące podsumowanie

Należy w miarę możliwości uwzględniać opisane w niniejszym dokumencie zasady, szczególnie w zakresie:

- * Zintegrowanego podejścia do zlewni, jako całości
- * Akcji podnoszących świadomość ludności i jej zaangażowanie w działania ochronne. A także wprowadzanie ubezpieczeń powodziowych
- * Badań, edukacji i wymiany doświadczeń
- * Zagospodarowania terenu, wyznaczania obszarów zalewowych i oceny zagrożenia powodziowego
- * Budowy obiektów technicznych i ich wpływu na ograniczanie strat
- * Reagowania kryzysowego

Na zakończenie omówienia 'Katalogu Dobrych Praktyk w zakresie prewencji, przygotowania i reagowania na powódź' opracowanych przez UE warto podkreślić jedną z istotniejszych zasad:

Każdy, kto mieszka lub pracuje w pobliżu rzeki, a także na obszarach mogących ulegać zalaniu, ponosi osobistą odpowiedzialność za sposób korzystania z zasobów tej rzeki oraz za wszelkie działania związane z ryzykiem wystąpienia powodzi. Stąd wszyscy jesteśmy zobowiązani posiadać odpowiednią wiedzę na temat zagrożeń i starać się wykorzystać ją w praktyce.

Literatura

B. Grzonka, Optymalne rozwiązania w zakresie zapobiegania powodziom, ochrony przeciwpowodziowej i ograniczania skutków powodzi – dokument Unii Europejskiej, Gospodarka Wodna 10/2003.

Źródło: Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej, serwis informacyjny o powodzi "Wielka Woda" – <http://powodz.info>

Jan Czech